

INSTITUT D'ESTUDIS DEL BAIX EMPORDÀ (Edit.).
Sant Feliu de Guíxols, 2006. Núm. 25, p. 5 a 24.
ISBN: 84-921668-1-2 ISSN: 1130-8524

L'EXCAVACIÓ I RESTAURACIÓ DEL DOLMEN DEL PUIG D'ARQUES, L'ANY 2001

(St. Cebrià dels Alls, Cruïlles, Baix Empordà)

JOSEP TARRÚS*, ENRIC CARRERAS**, IOLANDA
PUIGDEVALL***, MARTA PI*** i ALBERT AULINES***

RESUM: A final de l'any 2001 i principi del 2002 el grup Geseart es va ocupar de la reexcavació i restauració del dolmen del Puig d'Arques (St. Cebrià dels Alls, Cruïlles, Baix Empordà), per encàrrec del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

Com a resultat dels treballs, es va descobrir l'accés original del dolmen, un corredor amb murs de pedra seca, i l'estructura esglaonada del seu túmul. La restauració del megàlit va implicar la recol·locació al seu lloc del fragment de coberta que restava i la consolidació dels murs de pedra seca del corredor i dels escalons del túmul.

Actualment, aquest sepulcre de corredor evolucionat o galeria catalana, amb les parets convergents o en V, és un dels monuments megalítics més interessants de visitar del Baix Empordà.

PARAULES CLAU: neolític final, megalitisme, galeria catalana, Gavarres nord, Lluís Esteve.

1. NOM I SITUACIÓ

Aquest dolmen es troba al puig d'Arques (535 m s.n.m.) a l'est i en un nivell una mica inferior al puig de les Gavarres (537 m s.n.m.), que és el cim culminant del sector sud de les Gavarres. Pertany al poble de St. Cebrià dels Alls, actualment dins del municipi de Cruïlles (Baix Empordà).

* Arqueòleg i membre del Geseart

** Membre del Geseart (Grup Empordanès de Salvaguarda i Estudi de l'Arquitectura Rural i Tradicional)

*** Arqueòlegs

Pere Caner, delegat local a Calonge de l'antic Servicio Nacional de Excavaciones Arqueológicas, li va donar aquest nom de puig d'Arques l'any 1964, quan el va publicar per primera vegada (Caner, 1964), perquè estava en aquest puig tan conegut de les Gavarres.

Les seves coordenades geogràfiques segons un GPS són les següents:

N 41° 53' 24.7 "

E 2° 59' 54.3 "

UTM: x= 499869 y= 4637668

Per localitzar-lo des de Romanyà de la Selva, cal seguir la carretera de Calonge uns 200 m fins que trobem, a l'esquerra, una pista que puja cap al nord en direcció a la font Josepa i a Can Llac. Després de 5,8 km, una mica dificultosa per a un cotxe que no sigui tot terreny, arribarem al peu del puig d'Arques.

Actualment, l'indret és ben visible, perquè des de lluny ja s'albira el radar meteorològic en forma de bolet blanc que s'ha instal·lat just al darrere del dolmen. Al peu del puig s'ha de deixar el cotxe davant d'una tanca, feta amb tela metàl·lica, que té una porta amb una barrera llevadissa. Encara hi ha uns 325 m de pista, en pujada, fins al radar. Una vegada al cim, cal vorejar el radar en direcció nord-est fins que trobem el dolmen.

L'entorn del monument està format per roques de pissarra amb afloraments verticals de certa altura, que varen ser aprofitats, com més tard veurem, en la construcció del megàlit.

El puig d'Arques queda, geogràficament parlant, entre els torrents del Vilar a l'est i d'en Genoer a l'oest, envoltat d'altres puigs més baixos, que conformen un relleu abrupte amb poques clarianes habitables. La vegetació actual està constituïda per un alzinar esclarissat, amb forta presència d'arboç i de bruc.

El dolmen se situa uns 15 m més avall i a l'est del cim del puig d'Arques, en una posició molt dominant en totes les direccions llevat del sud. L'entrada del corredor s'obre cap al coll que hi ha l'est i, per tant, queda transversal al petit altiplà de Can Sabater, però perpendicular a la vall del torrent d'en Genoer. La seva altitud és de 529 m s.n.m.

Es tracta d'un dolmen una mica aïllat, tot i que uns 6 km al sud hi ha un importantíssim nucli megalític amb monuments de la categoria de la cova d'en Daina (Romanyà de la Selva), a més de dues cistes amb túmul i un menhir (fig. 1).

2. HISTÒRIA: EXCAVACIONS I RESTAURACIÓ

Malgrat que ja hi havia diverses notícies anteriors sense confirmar de l'existència de megàlits al puig d'Arques, aquest dolmen va ser excavat i citat per primer cop per Pere Caner (1964) amb un grup d'estudiosos

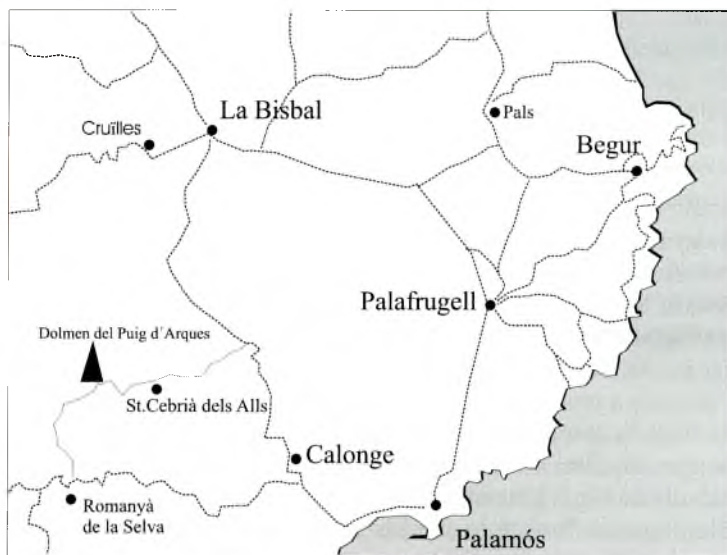

Fig. 1. Mapa de situació del dolmen del Puig d'Arques

de Calonge. Poc després, el monument i els materials arqueològics, extrets per l'esmentat grup de Calonge, varen ser publicats per Lluís Esteva (1965-a i 1965-b), dins de les seves síntesis sobre els monuments megalítics de les Gavarres.

Posteriorment, va ser inclòs pel Geseart en una síntesi guia sobre el megalitisme de les Gavarres (Tarrús *et al.*, 1990) i més tard en una altra, de redactada per Josep Tarrús i Júlia Chinchilla (1992). Més recentment, s'ha donat notícia de la seva restauració dins de les VI Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona (Tarrús *et al.*, 2002).

LA INVESTIGACIÓ DE LLUÍS ESTEVA, L'ANY 1965

Els treballs de Lluís Esteva es varen centrar molt en l'estudi arquitectònic de la cambra, tema en el qual excel·lia, però, en canvi, no es va preocupar gaire del túmul, que descriu com molt erosionat, ni tampoc del sistema d'accés. De fet, opinava que les lloses que afloraven davant la cambra, a l'esquerra, eren simples retalls de la roca natural i no un veritable corredor.

El seu treball ens va deixar una bona planimetria de la cambra funerària, però va deixar diversos punts importants per aclarir: el sistema de construcció de la paret esquerra de la cambra a partir de l'aflorament, l'existència i composició del corredor d'accés, l'estructura interna del túmul i el seu anell de contenció perimetral.

Pel que fa als materials arqueològics, Lluís Esteva descriu els trobats per Pere Caner (1964) i els seus companys M. Clara, J. Cargol, J. Rotllant, J.M.P. Proies i A. Delgado, alhora que n'ofereix un bon dibuix i una fotografia amb escala. Destaca la inexistència de restes antropològiques i dedueix que és deguda a l'extrema acidesa dels sòls de la zona i també a les espoliacions continuades que ha sofert el sepulcre megalític.

L'EXCAVACIÓ DEL 2001

Durant la primera quinzena d'octubre de 2001 s'hi va realitzar una excavació arqueològica, que va ser duta a terme per personal del Geseart (Josep Tarrús i Enric Carreras), amb l'ajuda de tres arqueòlegs (Iolanda Puigdevall, Marta Pi i Albert Aulines), i de diversos col·laboradors del Geseart (Sebastià Delclòs i Jaume Abel). Aquesta excavació va servir per estudiar i conèixer tant la cambra com el corredor i el túmul del monument, que es va revelar molt més complex del que semblava al principi.

Una vegada netejada la cambra dels sediments recents que s'hi havien dipositat, aquesta va recuperar de seguida l'aspecte que tenia al final dels treballs de Lluís Esteva, si jutgem per les fotografies que en publica. Recordem que al fons de la cambra aflorava la roca natural de pissarra, perfectament allisada des de la capçalera fins a les primeres lloses de l'entrada. Opinem que aquest fons va ser rebaixat pels constructors del

megalít fins a la fondària que els va convenir, encara que varen conservar el seu pendent natural que descendeix des de la capçalera a l'entrada.

A la cambra es va constatar, tal com Lluís Esteva ja va insinuar, que les dues lloses que ell dibuixa a la banda esquerra eren en realitat un sol bloc de l'afiorament *-in situ-*, que va ser treballat fins a convertir-lo en una llosa dolmènica. Per això, no està ficat dins d'una ranura de la roca de la base, tal com és usual, sinó que simplement hi descansa, separat per una estreta esclatxa. Possiblement, aquest gran bloc va patir l'impacte d'un llamp posteriorment, que el va dividir en dues parts i li va donar l'aspecte actual.

El mateix llamp, que havia caigut en direcció sud-nord, devia afectar també la coberta de la cambra, la capçalera (arranada) i la quarta llosa lateral dreta, que va quedar polvoritzada. La coberta es va partir per la meitat i només se n'ha conservat la part posterior, que va restar estintolada entre les lloses segona (D) i tercera de la dreta (C) i la superfície del túmul.

Les tres lloses conservades de la banda dreta (C, D, E)– de les quatre que tenia–, estaven totes encaixades dins d'una ranura excavada a la roca, tal com és normal en la majoria de sepulcres megalítics. D'elles, únicament la segona (D) es conservava sencera, encara que una mica desplo-mada cap endavant. La part del darrere d'aquesta llosa D es va excavar fins a la base, per tal d'obtenir una mostra dels sediments que estaven en contacte amb el paleosòl. Aquests sediments ens serviren per realitzar l'anàlisi pol·línica que adjuntem en aquest treball, i que ens proporciona dades paleoambientals sobre el moment constructiu del dolmen.

No es recuperaren restes de carbons que poguessin servir per treure'n una data per C-14. Dins de la cambra es va trobar un fragment de ceràmica a mà, d'època prehistòrica (possiblement del neolític final-calcolític, finals del IV o inicis del III mil·lenni cal.aC), a l'interior de la ranura on s'encaixa el lateral dret D.

L'excavació de la zona del davant de la cambra, on es preveia que hi apareguessin les restes del corredor d'accés –de lloses o de murs de pedra seca–, va ser un èxit. De seguida es varen veure les lloses i els blocs d'un ample mur de pedra seca que formava tota la banda esquerra del passadís i que arribava fins a l'entrada al monument, situada al segon replà del túmul a partir de la seva vora externa. Se'n conservaven un mínim de dues filades en tot el seu recorregut.

Malauradament, a la banda dreta només vàrem poder documentar els blocs de la part més interna del mur de pedra seca d'aquesta banda. Faltaven els carreus que marcaven la línia interna del passadís. Això sí, la seva direcció es corresponia amb la del mur de l'esquerra i feia el mateix recorregut fins en aquest segon replà del túmul. A banda i banda de la boca del passadís es conservava la base d'una paret de pedra seca,

que resseguia l'esmentat segon escaló del túmul, on s'obre l'entrada del corredor.

Una altra particularitat a tenir en compte és que, a tocar l'entrada de la cambra, el terra del corredor, on continuava la roca mare de pissarra, presentava un fort ressalt rocós. Es tractava d'un bloc més alt de l'aflo-rament que potser hi varen deixar perquè servís de topall de la porta que barrava l'accés a la cambra funerària.

Tot i que ja ens ho esperàvem una mica, ateses les seves dimensions i tenint en compte el que es veia abans d'excavar, cal dir que el túmul ens ha sorprès per la seva monumentalitat i per la bona conservació dels seus escalons o replans constructius. A hores d'ara, diríem que és un dels millors exemples de túmuls complexos del Baix Empordà.

Tal com ara es pot observar, aquest túmul, de forma circular i amb un diàmetre de 16-17 m, presenta tres escalons, formats per grans blocs i murs de pedra seca entrelligant-los. Cal destacar que a banda i banda del sepulcre hi jeuen dos enormes blocs simètrics, que formen un primer anell de contenció o de contrafort de les grans lloses de la cambra, ajudats amb murs de pedra seca.

El segon escaló el formen blocs més petits i també murs de pedra seca, que en alguns punts de la banda esquerra arriben a tenir, sorprenentment, fins a quatre filades conservades. Finalment, assenyalem que l'anell de contenció perimetral, fet amb murs de pedra seca, blocs ajaguts i alguna llosa clavada, s'ha conservat en bona part de la seva circumferència, en especial al costat dret, on s'observen parets ben formades de tres filades. Al costat esquerre es conserven dues lloses clavades, que devien alternar amb els murs de pedra seca.

LA RESTAURACIÓ DEL 2001

Aquest dolmen s'ha pogut restaurar gràcies a una subvenció del Departament de Medi Ambient de la Generalitat, que ha volgut aprofitar l'avinentsa de la construcció d'un radar meteorològic, 25 m al sud d'aquest sepulcre megalític, per assumir la restauració d'aquest important monument megalític. Aquesta feina va ser encarregada al Gesearth, que s'ha preocupat de fer-hi una excavació preventiva i la posterior restauració.

Es va treballar en la restauració del monument durant la segona quinzena d'octubre, amb l'ajuda d'un paleta i dos manobres (Antonio Martín i els seus fills Josep i Albert) de l'empresa de construcció de Joaquim Abel (St. Feliu de Guíxols), a més de la gent del Gesearth i diversos col·laboradors. Posteriorment, s'hi va haver de tornar repetides vegades a mitjan desembre del 2001, amb una grua i una màquina excavadora (fins i tot el dijous 13, el de la gran nevada) per tal de col·locar al seu lloc el

fragment de la coberta, cosa que finalment s'aconseguí el dilluns 17 de desembre de 2001.

Durant els mesos de gener, febrer i març del 2002 s'hi ha anat diverses vegades per tal de completar, amb un encofrat de ciment, el forat que presentava el fragment de coberta conservat i després per dibuixar el monument, adequar el seu entorn i preparar el cartell explicatiu.

No volem deixar d'esmentar que, entre els dies 10 i 11 de desembre del 2001, el monument va patir una agressió injustificable. A una colla de nois que cremaven la brossa dels arbres i arbustos tallats durant la construcció de la pista d'accés al radar no se'ls va acudir altra cosa que cremar-la, amb 4 grans focs, sobre el túmul del dolmen, a tocar les lloses de la cambra i els murs de pedra seca originals del túmul. El megàlit va quedar cobert de carbons i cendres, mentre que la coberta i alguns dels murs originals patien l'acció directa del foc.

La tercera (C) i la primera llosa (E) de la banda dreta de la cambra es varen moure per tal que s'ajustessin millor amb la llosa segona (D), que ja havia estat redreçada, perquè es trobava una mica tombada cap endavant. Aquests treballs es varen fer amb tràctels.

Es va reajuntar després els dos trossos de la gran llosa o aflorament, que formava el lateral esquerre de la cambra (A1-A2), amb una paret de pedra lligada amb ciment, procurant que aquest darrer no quedés a la vista. Alhora, se li va donar la suficient altura perquè fos la paret i no la llosa la que hagués de suportar la coberta quan s'hi col·loqués.

La quarta llosa lateral dreta, desapareguda, va ser substituïda per una altra paret de pedra lligada amb ciment i també se li va donar l'alçada necessària perquè s'hi pogués recolzar el fragment de la coberta que encara es conservava. Aquesta paret va ser més tard acabada i reforçada per la part externa, una vegada ja s'havia situat al seu lloc la coberta, perquè aquesta ho impedia en la seva posició primitiva.

Aquest fragment de coberta es va poder finalment col·locar (17/12/2001) damunt de les parets de pedra, que fan de suports, amb l'ajuda d'una màquina, conduïda per Pere Vilà de Calonge. L'operació, que va durar tres hores, va ser un èxit total, malgrat les dificultats que comportava, si es volia evitar que es tornés a fracturar.

La ranura on s'encaixen les lloses de la banda dreta va ser omplerta amb ciment, per tal d'enfortir el seu ancoratge. Igualment, es va omplir de ciment la part del darrere d'aquestes mateixes lloses, per evitar que mai puguin tombar-se cap enfora.

Pel que fa al corredor d'accés a la cambra funerària, la restauració va consistir a reforçar la paret de pedra seca de la seva banda esquerra, afegint-hi una filada suplementària i reomplint els buits que tenia entre bloc i bloc. La banda dreta del passadís va ser refeta totalment, i es va procurar que la seva entrega amb la vora del segon escaló del túmul fos similar al

que s'havia documentat a l'altre costat, és a dir, una mica oberta cap als costats. Tal com ja hem dit abans, l'entrada del passadís continua en arc, a banda i banda, amb una paret de pedra seca que ressegueix i enforteix l'esmentat segon replà del túmul.

El terra del corredor va ser regularitzat dels forats i prominències naturals que presentava, de tal manera que la roca mare de la base guardés el mateix nivell que a la cambra. Es va deixar tal com estava, és clar, el ressalt de la banda dreta, a tocar la cambra, de què ja hem parlat abans i que podia tenir una funció arquitectònica, com a topall de la possible porta de la cambra.

El túmul ja es va netejar a consciència durant la fase d'excavació fins a trobar les primeres pedres o blocs originals i també fins a evidenciar les parets de pedra seca que formaven els dos primers escalons.

Per això, durant la fase de restauració ens vàrem limitar a refer els murs de pedra seca del primer escaló que estaven més malmesos, en especial els de la zona frontal i els del costat dret. En canvi, els murs de pedra seca de la banda esquerra, força ben conservats, es varen deixar tal com estaven per respectar el seu aspecte original.

Els blocs, lloses clavades i murs de pedra seca que formen part de l'anell perimetral de contenció, visibles sobretot a la banda dreta, es varen deixar tal com estaven, sense suplementar-los amb noves filades.

3. DESCRIPCIÓ ARQUITECTÒNICA

Tipus de sepulcre

Sepulcre de corredor, amb cambra rectangular llarga i passadís ample de parets convergents o galeria catalana en V (figs. 2 i 3).

Tècnica constructiva

Bastit en terreny pla, amb un suau pendent des de la capçalera fins a l'entrada del corredor.

Classe de roca: pissarra

Orientació: $50^{\circ} \pm 5^{\circ}$, al nord-est. Aquesta orientació estaria forçada per la topografia de l'emplaçament.

La cambra

És rectangular, té la paret esquerra formada per un aflorament natural treballat com una llosa, mentre que la banda dreta estava constituïda per 4 lloses, de les quals s'ha perdut la darrera, a tocar la capçalera. Conserva mitja coberta, a tocar la capçalera. No hi ha enllosat, sinó que la mateixa roca mare allisada fa aquesta funció.

L'entrada de la cambra

De parets convergents amb el costat esquerre format per un aflorament natural. No es conserva cap llosa transversal que servís per sepa-

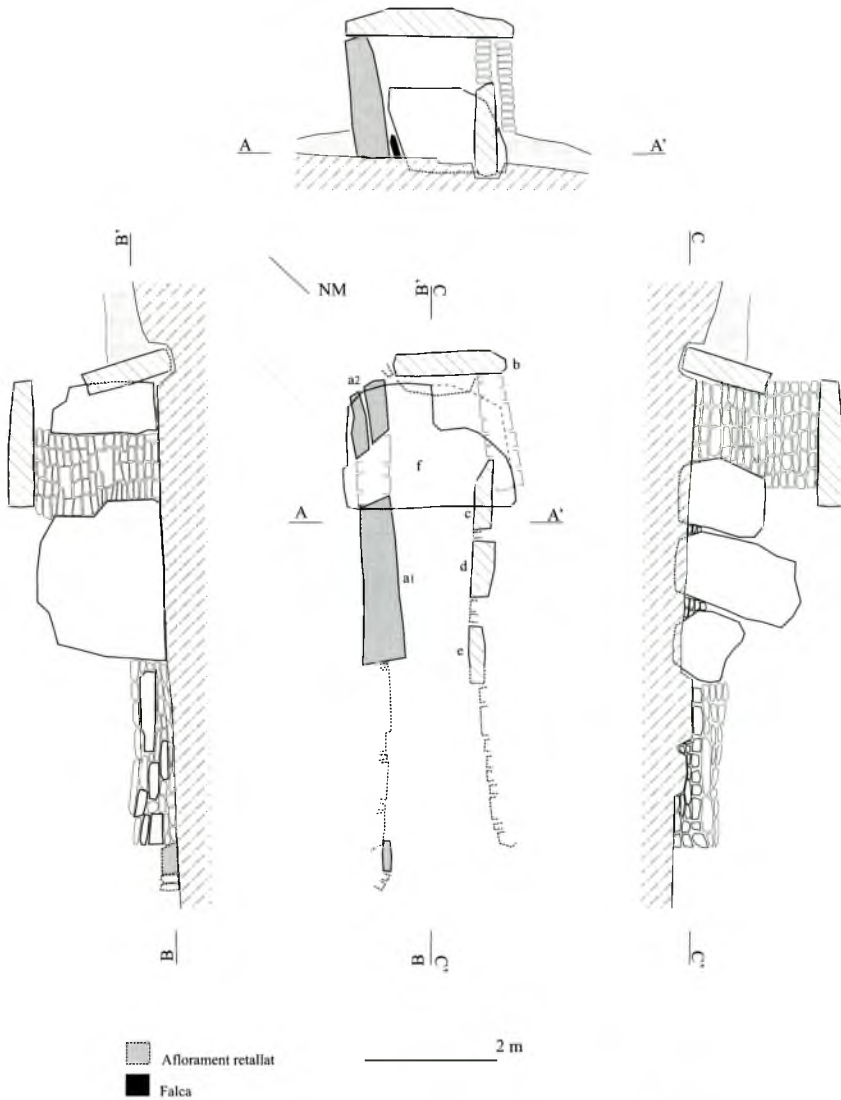

Fig. 2. Planta i alçats de la cambra i corredor del dolmen del Puig d'Arques

rar la cambra del corredor. Els carreus finals del passadís de paret seca anaven directament adossats contra el caire dels suports davanters de la cambra. No es conserva cap resta de porta, però sí un ressalt treballat a la roca natural, davant l'entrada, que podia fer funcions de topall exterior d'una llosa porta.

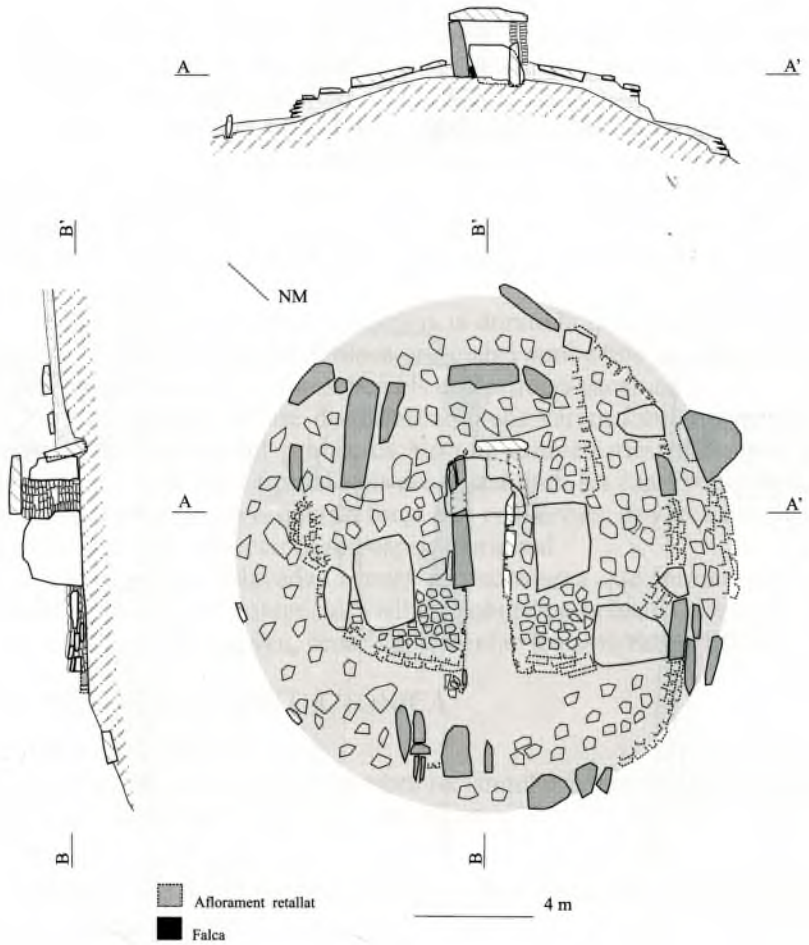

Fig. 3. Planta i alçats del dolmen del Puig d'Arques dins del seu túmul

Dimensions internes de la cambra

Longitud = 4,5 m

Amplada = 1,4 m

Alçada = 1,8 m

L/A = 2,5 m

La capçalera

És única (B), una mica inclinada endavant però ben implantada a la roca, externa pels dos costats i de forma rectangular. Està arranada, s'hi observen senyals de desbastament a la cara interna i els caires estan en brut.

Els suports de la cambra

Els tres suports conservats (C, D i E) estan ben implantats a la roca i es conserven verticals. Tenen forma rectangular amb senyals de desbastament per la cara interna i amb els caires repicats. Les lloses C i E estan arranades, però la D està sencera i presenta l'extrem superior també repicat.

Ja hem dit que tota la banda esquerra de la cambra està formada per un sol bloc natural de l'afiorament, treballat com una llosa. A causa de l'impacte d'un llamp, aquest bloc llosa va quedar partit en dues meitats (A1-A2) desiguals. El segon fragment, a tocar la capçalera (A2), està, a més, partit per la meitat longitudinalment.

Dimensions lloses cambra: (mc= màxim conservat)

	Amplada	Alçada	Gruix
Llosa A1 =	71	156	25-40 cm
Llosa A2 =	235	185	30-70 cm
Llosa B =	170	110 (mc)	35 cm
Llosa C =	120	118 (mc)	20 cm
Llosa D =	107	170	37-18 cm
Llosa E =	112	90 (mc)	30 cm

La coberta

El fragment de coberta (F) que es conserva permet suposar-li una forma rectangular amb una secció també rectangular. En la seva posició original devia quedar una mica desbordant pels dos costats de la cambra i ajustada per la capçalera. Presenta senyals de desbastament a la cara interna i els caires repicats. Originalment, estava estintolada entre les lloses C-D i la superfície del túmul.

	Longitud	Amplada	Gruix	Pes
Llosa F =	180 (mc)	245	25-40 cm	3,3 Tm

Tipus d'accés a la cambra

Es tracta d'un corredor fet amb murs de pedra seca (pissarra), bastit en terreny planer i orientat de forma axial a la cambra. És possible que els murs de pedra seca descoberts anessin recoberts amb lloses placades, si jutgem per l'encaix que s'observa entre el final de la banda esquerra i l'inici de la llosa afiorament de la cambra (A). A tocar la cambra hi ha un ressalt rocós natural, a la banda dreta, que podia servir com a topall d'una llosa porta, tal com ja hem dit.

Té una longitud total de 3 m, per una amplada que varia entre 1,2 m a tocar la cambra i 1,70 m a l'entrada. La seva alçada original devia d'arribar a 1 m, malgrat que només en restaven 3 filades, a la banda esquerra amb una alçada màxima de 50 cm, abans de la restauració. És de suposar que tot el passadís aniria cobert amb diverses lloses, de les quals no se n'ha conservat cap al seu lloc.

Túmulo

Devia de ser de tendència circular, situat sobre una prominència rocosa que li donava encara un aspecte més monumental. Està format per tres anells o plataformes de terra i pedres, resseguides cadascuna per murs de pedra seca i grans blocs o lloses ajagudes.

És possible que, originalment, fos escalonat, amb tres graons, o bé que la seva superfície hagués estat regularitzada fins a donar-li el clàssic aspecte d'un talús suau des de l'anell de contenció fins a la coberta de la cambra. En tot cas, el seu aspecte devia ser imponent.

L'anell de contenció exterior es conserva força bé, en especial a la banda dreta. Està format per murs de pedra seca, a vegades amb tres filades conservades, interromputs per grans blocs o lloses. Al costat esquerre s'hi observen també lloses clavades, que devien combinar-se amb els murs de pedra seca.

Diàmetre del túmul

Es pot estimar en uns 16,5 m.

Inscultures

Sobre una gran llosa ajaguda, que marca la part frontal del segon escaló a la banda esquerra, hi ha dues cassoletes, que ja havien estat observades per Lluís Esteva.

4. ELS MATERIALS ARQUEOLÒGICS

A l'excavació de la cambra, feta per Pere Caner i els seus companys, de l'any 1964, hi varen aparèixer diversos materials arqueològics procedents de l'aixovar funerari del sepulcre, però no es va recuperar cap resta humana. Durant la nostra intervenció de l'any 2001 es va trobar un petit fragment de ceràmica informe a mà a la cambra, d'aspecte prehistòric.

Tot seguit els descriurem, seguint la relació que en féu Lluís Esteva (1965-b) i aprofitant també els seus dibuixos.

PA-1: plaqueta de pissarra verdosa rectangular, amb les dues cares polides, els extrems arrodonits i els costats aprimats. L'extrem inferior i els dos costats del superior són molt esmolats, gairebé tallen. Fa 172 mm de llarg per 54 mm d'ample i 10 mm de gruix a la part central (fig. 4-1).

PA-2: fragment distal d'una gran làmina de sílex (raspador-ganivet) de color beix, fracturat per l'extrem proximal i amb secció trapezoïdal. Presenta retocs marginals simples als dos costats i un front de raspador a l'extrem conservat. Fa: 126 mm de llarg per 25 mm d'ample i 8 mm de gruix (fig. 4-2).

PA-3: punta de sageta de sílex de color beix-gris, translúcida, de forma romboïdal, amb dues escotadures a la base que destaquen un petit peduncle triangular. Presenta la punta trencada i una osca a la part superior del costat dret de l'anvers. Està aprimada amb retoc pla invasor bifacial

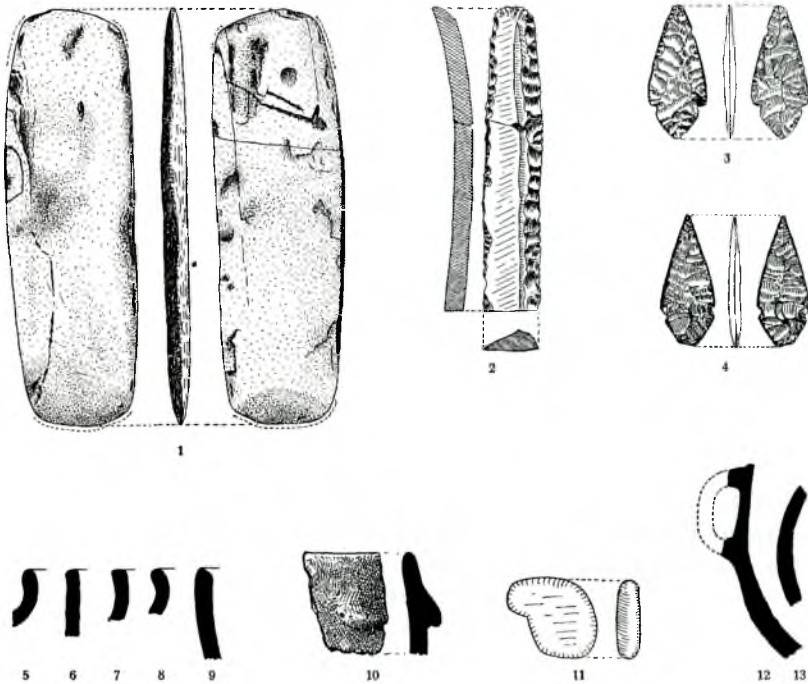

Fig. 4. Els materials arqueològics lítics del dolmen del Puig d'Arques, a partir de la publicació de Lluís Esteva (1965-b)

i té una secció biconvexa. Fa 56 mm de llarg per 24 mm d'amplada i 5 mm de gruix al centre (fig. 4-3).

PA-4: punta de sageta de sílex de color blanc torrat, translúcida, de forma romboïdal, amb dues escotadures a la base que destaquen un petit peduncle triangular, que està trencat pel seu extrem proximal. Està apri-mada amb retoc pla invasor bifacial i té una secció biconvexa. Fa 55 mm de llarg per 22 mm d'amplada i 4 mm de gruix al centre de la peça (fig. 4-4).

Aquestes peces lítiques ens asseguren la presència al dolmen d'uns aixovars funeraris propis del neolític final-calcolític antic, entre final del IV i principi del III mil·lenni cal.aC. El rierenc ovalat (fig.4-11) pot ser un element introduït com a aixovar, però la seva cronologia és incerta.

D'entre els 35 fragments de ceràmica a mà recuperats en aquesta excavació de 1964, Lluís Esteva en destaca 10. Es tracta de 6 vores de vasos petits, bols o olletes, una d'elles amb un mugró sota seu, de cronologia incerta entre el neolític final i l'edat del bronze final (fig. 4, de 5 a 10).